

Datum
2018-09-12
Adress
Rönbladsgatan 1 B
Diarienummer
GRF-2018-14231

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss från Kulturdepartementet - barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57) STK-2018-808

Grundskolenämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Grundskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till de förslag och bedömningar Läsdelegationen lämnar i syfte att bidra till att ge alla barn och ungdomar mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser. Det är speciellt värdefullt att Läsdelegationen betonar samverkan mellan olika aktörer och samverkan på olika nivåer, långsiktig hållbarhet och kompetensutveckling av personal inom flera verksamheter

Yttrande

Övergripande synpunkter

Grundskolenämnden är generellt sett positiv till de förslag som lyfts i betänkandet *Barn och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället* (SOU 2018:57). Förslagen har goda förutsättningar att stimulera och utveckla barn och ungas läsning. Läsdelegationens förslag har som utgångspunkt alla barns och ungas rätt till en god läsförmåga, oavsett deras behov eller förutsättningar. Grundskolenämnden välkomnar denna ansats och vill understryka i likhet med Läsdelegationen att det finns många vägar till läskompetens i och med att barn och unga är olika. I Malmö med en mosaik av elever med mer än ett språk är t.ex. behovet av kompetens i interkulturellt förhållningssätt stort. De utbildningsinsatser som föreslås inom olika områden bör därför med stöd i det vetenskapliga fältet även innehålla läsutvecklande och läsrämjande aktiviteter för barn och unga med annat modersmål än svenska.

Vidare menar Grundskolenämnden att delegationens förslag om utökad samverkan på olika nivåer är positivt. Denna samverkan kan dock också bli en utmaning då olika verksamheter ska finna formerna för det gemensamma arbetet. Det föreslagna Läsrådet ska enligt delegationen samla och samordna olika aktörers arbete, men bör också kunna ge stöd i att hitta former för samverkan.

Läsdelegationens intention om att på sikt frångå projektform för arbetet med barn och ungas läsning och i stället arbeta långsiktigt och hållbart välkomnas av Grundskolenämnden.

Betänkandet är gediget och delegationen har väl funnit stöd för sina förslag i forskning och beprövad erfarenhet. Viktigt är att även barn och ungas röster kring läsning har tagits till vara och redovisas i betänkandet.

Nedan följer Grundskolenämndens synpunkter utifrån betänkandets avsnitt. Yttrandet innehåller endast de avsnitt där nämnden har reflektioner, synpunkter och kommentarer.

3.6 Förslag och bedömningar gällande små barns språkutveckling

Litteratur i förskolan: läroplan, stödmaterial och kompetensutveckling

Grundskolenämnden ställer sig positiv då läroplanen för förskolans utformning är en förutsättning för grundskolans fortsatta arbete. Det är av stor vikt med en god start för alla barn, oavsett behov och förutsättningar. Detta innebär t.ex. att tillgång på böcker och läsning på andra språk än svenska bör förekomma för att stärka identitetsutvecklingen genom att barn ser sig själva som läsare. Förmågan att läsa är inte knuten till svenska språket.

Grundskolenämnden anser att de behov på kompetensutveckling som personal kommer att ha väl kommer att tillgodoses genom den föreslagna förstärkningen av Läslyftet för förskolan och stödmaterial från Skolverket.

Vikten av samverkan kring små barns språkutveckling och informationsinsatser riktade till föräldrar

Grundskolenämnden är positiv till utökad långsiktig samverkan med början på myndighetsnivå mellan Kulturrådet, Skolverket och Socialstyrelsen. I arbetet med att stärka föräldrars engagemang kring barns tidiga språkutveckling och högläsning är det viktigt att ge information på olika språk och då lyfta fram alla språks betydelse för den tidiga språkutvecklingen och att högläsning kan ske på andra språk än svenska för att stimulera läsintresse och främja läsutveckling.

Grundskolenämnden menar att det behövs stöd för att utveckla samverkan mellan förskolor och folkbibliotek. Detta bör ingå i Läsrådets uppgifter.

4.6 Bedömningar gällande läsning i skolan

Alla elevers rätt till en fullgod läsförmåga

Grundskolenämnden välkomnar den tydliga betoningen av att alla elever, oavsett förutsättningar och behov, ska ges möjlighet att utveckla en fullgod läsförmåga och att det bör genomföras såväl generella som riktade insatser på alla nivåer. Detta sätter fokus på behovet av kunskap kring anpassningar och stöd i form av t.ex. Legimus och Inläsningstjänst och språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen. Grundskolenämnden vill i detta sammanhang åter framhålla vikten av att använda modersmål som stöttning för språk- och läsutveckling.

Läsdelegationen föreslår emellertid inga nya insatser med motiveringen att sådan redan initierats och pågår.

Kontinuerligt uppdatera Läsflytet utifrån aktuell forskning och verksamhetens behov

Grundskolenämnden ställer sig positiv till förslaget.

Långsiktigt hållbar lärarkompetens inom läsning

Grundskolenämnden instämmer i att det behövs en långsiktig hållbar kompetens inom läsutveckling, men kan också konstatera att kompetensutvecklingsbehovet är fortsatt stort inom området. Kunskapen kring hur anpassningar och annat stöd för läsning i form av hur t.ex. Legimus och Inläsningstjänst kan användas är inte tillräcklig. Alla lärare och studiehandledare, oavsett ämne, måste arbeta med läsutveckling på olika sätt och kompetensen här är inte tillräcklig. De rekommendationer som betänkanudet ger angående kompetensutveckling, vilka huvudmannen ansvarar för, är vaga och riskerar att inte förverkligas då praktiska förutsättningar som t.ex. vikarier för lärare ofta inte finns. Grundskolenämnden menar därför att tydligare riktlinjer för att säkerställa denna lärarkompetens behövs.

Grundskolenämnden välkomnar förtydligandet om barns digitala läsning. Sådan läsning bygger på traditionell läsning och båda typerna måste gå hand i hand. Vidare är behovet av tid för läsning bland äldre elever och möjlighet till samtal kring texterna viktigt att framhålla.

5.8 Förslag gällande skolbibliotek och läsning

Frågan om bemannade skolbibliotek ska utredas

Grundskolenämnden välkomnar förslaget.

Definition av skolbiblioteksverksamhet och allmänt råd

Grundskolenämnden instämmer i förslaget. Det saknas en enhetlig definition om vad en fackutbildad bibliotekarie kan bidra med för att stärka elevers måluppfyllelse. Olika uppfattningar råder såväl hos skolledare som lärare, vilket leder till att skolbibliotekets resurser inte utnyttjas fullt ut eller integreras i verksamheten. En lagstiftning och/eller tydlig skrivning i förordning skulle skapa klarhet och struktur för skolorna.

Det finns vidare ett behov av handledning kring hur man organiserar och driver en skolbiblioteksverksamhet. För närvarande finns ingen specifik utbildning till skolbibliotekarie, utan bibliotekarieutbildningen är generell. Dessutom är det svårt att rekrytera bibliotekarier med erfarenhet av arbete på skolbibliotek. Ett utbildningsmaterial skulle vara till hjälp. Det är viktigt att materialet vänder sig till såväl skolledare, lärare som skolbibliotekarier och att utvecklingsarbetet sker i samverkan mellan yrkesgrupperna. I större städer som Malmö, där det på huvudmannanivå kan finnas ett övergripande stöd kring skolbiblioteksfrågor, bör man samarbeta kring utbildnings- och utvecklingsfrågor.

Grundskolenämnden ställer sig bakom förslaget att göra finansieringen av skolbibliotek och bemanningen där permanent genom att inordna statsbidraget för personalförstärkningar i skolbibliotek i det nya statsbidraget för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling.

Tillsyn av skolbibliotek

Grundskolenämnden instämmer i förslaget. Vid inspektion är det av största vikt att undersöka både hur skolbibliotekets verksamhet integreras i undervisningen och det fysiska rummet och medierna.

6.3 Utmaningar i fritidshemmet

Grundskolenämnden vill lägga till att fritidshemsverksamheten bygger på frivillighet vilket är ännu en utmaning i arbetet.

6.6 Förslag och bedömningar gällande fritidshem

En tydligare skrivning om läsning i fritidshem ska införas i berörda läroplaner.

Grundskolenämnden är positiv till förslaget.

Kompetensutveckling för personalen i fritidshemmet inom området läsning och även möjlighet att söka projektmedel hos Kulturrådet.

Grundskolenämnden instämmer i förslaget och vill poängtera att kompetensutveckling kring hur man väcker läslust och skapar inspirerande lärmiljöer för främjande av språkutveckling och läsning är lika viktig som grundläggande läs- och skrivinlärning.

7.4 Förslag och bedömningar gällande läsning på lov

Verksamhetsbidrag ska utgå till läsfrämjande aktörer.

Grundskolenämnden ställer sig positiv till förslaget som kommer att möjliggöra ett långsiktigt och hållbart arbete.

Vikten av samarbete kring barns och ungas läsning under lovtid.

Grundskolenämnden delar delegationens bedömning. Den samverkan som beskrivs är med all säkerhet angelägen och avgörande, men också en utmaning. Följaktligen anser nämnden att former för denna samverkan behöver utarbetas inte bara på nationell nivå via Läsrådet, utan även på kommunal. I större städer som Malmö, där det på huvudmannanivå kan finnas ett övergripande stöd kring skolutvecklingsfrågor, bör man kunna ta ett helhetsgrepp kring lovläsningen och på så sätt systematiskt och långsiktigt bygga förutsättningar för samarbete mellan olika aktörer.

8.7 Förslag och bedömning gällande bibliotek och läsfrämjande

Statligt ansvar för folkbibliotekariers kompetensutveckling för ökad likvärdighet.

Grundskolenämnden delar delegationens bedömning.

Ett läsfrämjande lyft för folkbibliotekarier ska genomföras.

Grundskolenämnden uppfattar förslaget som positivt. Såväl skol- som folkbibliotekarier har en viktig uppgift i att främja läslust, speciellt riktad mot de gemensamma målgrupperna barn och unga, personer med funktionsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska. Folkbibliotekens läsfrämjande arbete blir en förlängning av skolans arbete och samverkan mellan skol- och folkbibliotek och bör utvecklas.

Vidare ser nämnden fördelar med ett gemensamt kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte mellan skol- och folkbibliotek. Samsyn kring läsfrämjande metoder stärker båda verksamheterna.

9.4. Bedömningar gällande läsande förebilder

Läsfrämjandeambassadörer för de nationella minoritetsspråken

Grundskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till bedömningen, men vill framhålla att uppdraget även bör innefatta andra modersmål. Möjligheten att söka bidrag från något av Kulturrådets statsbidrag för nationella minoriteters kulturer för att kunna inrätta tjänster som läsambassadör välkomnas.

10.3 Bedömning gällande uppföljning av barns och ungas läsning

Uppföljning av det läsfrämjande arbetet generellt

Grundskolenämnden delar Läsdelegationens bedömning om vikten av uppföljning på alla nivåer. De material som tillhandahålls av Skolverket för uppföljning av elevers språk- och läsutveckling, *Nya språket lyfter*, *Språket på väg* och *Bygga svenska*, är utmärkta verktyg på den lokala nivån. Uppföljningen bör kopplas till skolornas systematiska kvalitetsarbete för att strategiskt utforma läsundervisningen men även identifiera kompetensutvecklingsbehov hos personalen. Hjulet för det systematiska kvalitetsarbetet måste få snurra och det är av största vikt att hålla i och hålla ut för att alla elever ska uppnå god läsförmåga.

10.5 Förslag gällande samverkan kring barns och ungas läsning.

Ett Läsråd ska inrättas

Grundskolenämnden välkomnar förslaget och vill speciellt understryka att inrättandet av ett nationellt Läsråd kommer att lyfta barns och ungas läsning till en angelägenhet för hela samhället. Formerna för den samverkan som skrivs fram på många ställen i betänkandet är nödvändiga att utarbetas. Att börja på nationell nivå med samarbete mellan olika departement stärker och möjliggör läsfrämjande samverkan även på andra nivåer.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

SD avser inkomma med en skriftlig reservation.